

ÖZÜRLÜLERE GETİRİLEN YENİ HAKLAR 07.07.05

5378 sayılı "Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun", Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlandı.

Yasayla "özürlü", "özürlülük ölçütü", "hafif özürlü", "ağır özürlü", "bakıma muhtaç özürlü", "korunmalı işyeri", "korunmalı işyeri statüsü" ve "rehabilitasyon" gibi özürlülerle ilgili kavram, sınıflandırma ve mekanlara, uluslararası standartlar ile ortak tanım getiriliyor.

Yasaya göre, devlet, insan onur ve haysiyetinin dokunulmazlığı temelinde, özürlülerin ve özürlülüğün her tür istismarına karşı sosyal politikalar geliştirecek. Özürlüler aleyhine ayrımcılık yapılamayacak; ayrımcılıkla mücadele, özürlülere yönelik politikaların temel esası olacak. Özürlülere yönelik kararlarda ve verilecek hizmetlerde özürlülerin, ailelerinin ve gönüllü kuruluşların katılımı sağlanacak. Özürlülere yönelik hizmetlerin sunumunda aile bütünlüğünün korunması esas olacak.

Kurum ve kuruluşlarca özürlülere yönelik mevzuat düzenlemelerinde Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın görüşü alınacak. Özürlülere yönelik bakım hizmetlerini, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nden ruhsat alan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları verebilecek.

Bakım hizmetlerinin sunumunda kişinin biyolojik, fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da dikkate alınacak. Özürlülüğün önlenmesi, var olan özrün şiddetinin olabilecek en düşük seviyeye çekilmesi ve ilerlemesinin durdurulmasına ilişkin çalışmalar, Sağlık Bakanlığı'nca planlanıp yürütülecek.

Özür türlerini dikkate alan iş ve meslek analizleri, Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın koordinatörlüğünde Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılacak.

-SOSYAL VE MESLEKİ REHABİLİTASYON-

Özürlülere yönelik sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri belediyeler tarafından da verilebilecek. Belediyeler, bu hizmetlerin sunumu sırasında gerekli gördüğü hallerde, halk eğitim ve çıraklık eğitim merkezleri ile işbirliği yapacak. Rehabilitasyon talebinin karşılanamaması halinde özürlü, hizmeti en yakın merkezden alacak ve ilgili belediye, her yıl bütçe talimatında belirlenen miktarı hizmetin satın alındığı merkeze ödeyecek.

İşe alım sürecinin hiçbir aşamasında özürlülerin aleyhine ayrımcı uygulamalara gidilemeyecek, çalışan özürlülere diğer kişilerden farklı muamelede bulunulamayacak.

Özürlülük durumları nedeniyle işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan özürlülerin istihdamı, öncelikle korunmalı işyerleri aracılığıyla sağlanacak.

Hiçbir gerekçeyle özürlülerin eğitim alması engellenemeyecek. Özürlülerin eğitim almasını kolaylaştıracak çalışmalarda bulunmak üzere YÖK bünyesinde Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Merkezi kurulacak.

-TÜRK İŞARET DİLİ SİSTEMİ-

İşitme özürlülerin eğitim ve iletişimlerinin sağlanması amacıyla Türk Dil Kurumu Başkanlığı tarafından "Türk işaret dili sistemi" oluşturulacak.

Özürlülerin her türlü eğitim ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma, sesli, elektronik kitap, altyazılı film ve benzeri materyal üretilmesini, Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ortaklaşa yürütecek.

Özürülerin eğitsel değerlendirme ve tanımlanması, il milli eğitim müdürlükleri rehberlik araştırma merkezlerinde uzman kişilerden oluşan ve özürü ailesinin yer aldığı özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılacak ve eğitim planlaması geliştirilecek. Bu planlama, her yıl yeniden değerlendirilerek gelişmeler doğrultusunda gözden geçirilecek.

Çıraklık eğitimi almak isteyen özürülerin ilgi, istek, yetenek ve becerileri doğrultusunda ve sağlık kurulu raporunu da dikkate almak suretiyle hangi meslek dalında eğitim alacaklarına, kurul karar verecek.

-APARTMANLARDA ÖZÜRLÜLER İÇİN TADİLAT-

Özürülerin yaşamı için zorunluluk göstermesi halinde, proje tadili, kat maliklerinin en geç üç ay içinde yapacağı toplantıda görüşülerek, sayı ve arsa payı çoğunluğu ile karara bağlanacak. Toplantının bu süre içinde yapılamaması veya tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmemesi durumunda; ilgili kat malikinin talebi üzerine bina güvenliğinin tehlikeye sokulmadığını bildirir komisyon raporuna istinaden ilgili mercilerden alınacak tasdikli proje değişikliği veya krokiye göre inşaat, onarım ve tesis yapılacaktır.

-ÖZÜRLÜLERİN MEMURLUĞA ALINMALARI-

Mevzuata uygun olmak kaydıyla kariyer mesleği olan özürülerin mesleklerine uygun münhal kadrolara atanması, mesleklerini icra veya infaza yardımcı araç ve gereç, kurumlarınca temin edilecek. Özürülerin devlet memurluğuna alınma şartları ile hangi işlerde çalıştırılacakları, mesleklerini icra ve infazda hangi yardımcı araç ve gereçlerin kurumlarınca temin edileceği, zihinsel özürülerin hangi görevlere atanmasında asgari eğitim şartından istisna edileceği hususları Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Özürüler İdaresi Başkanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı'nca ortaklaşa hazırlanacak yönetmelikle düzenlenecek. Özürü çocuğu ve kardeşi bulunan devlet memurları, istemeleri halinde özürü yakınlarının eğitim-öğretim gördüğü il veya ilçeye atanabilecek.

Türkiye sınırları içinde 200 metrekareye kadar tek konutu olan özürü, emlak vergisi ödemeyecek.

-ÖZÜRLÜLERE AYLIK VERİLMESİ- p> 65 yaşını doldurmadığı halde başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde malul olduklarını tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlayanlara, muhtaç aylığının 3 katı; 18 yaşını doldurduğu halde kanunen bakacak kimsesi bulunmayan ve toplam geliri muhtaç aylığının altında olan özürülere 2 katı aylık bağlanacak.

Toplam aylık geliri muhtaçlık aylığının altında olanlardan bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış özürü yakını bulunanlara da muhtaçlık aylığının 2 katı aylık verilecek. Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan malul olmaları nedeniyle yetim aylığı alan çocuklardan, bu aylık ve gelirleri muhtaçlık aylığının altında olanlara, aradaki fark kadar ödeme yapılacaktır. Sosyal güvenlik kuruluşları, ödeyecekleri bu farkları Hazine'den tahsil edecekler.

65 yaşını doldurmadan önce bağlanan aylıkların aynı şekilde ödenmesine devam edilecek. Muhtaç aylığı bağlananlardan başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek kadar özürü olduklarını sağlık kurulu raporu ile kanıtlayanlara da aldıkları maaşın üç katı kadar ödeme yapılacaktır. Aylık bağlanmasına esas olan özürülük oranı değişenlerin aylıkları, durumlarına göre yeniden belirlenecek. Özürülük oranı aylık bağlanması gereken oranın altına düşenler ile yasa da belirtilen aylık ortalama gelir tutarından fazla gelir elde etmeye başlayanların aylıkları kesilecek.

-GÜVENCESİZ OLANLARIN BAKIMI-

Sosyal güvenlik kurumlarına tabi olmayan, bakıma muhtaç özürllülerden ailesini kaybetmiş olanlar ile ailesi ekonomik veya sosyal yoksunluk içinde bulunanlara bakım hizmetinin, resmi veya özel bakım kurumlarında ya da ikametlerinde verilmesi sağlanacak. Bakıma muhtaç özürllülere sunulacak bakım hizmetinin karşılığı olarak her ay için kişi başına belirlenecek tutar, iki aylık net asgari ücretten fazla olamayacak. Bakıma muhtaç özürllülerden, kurumca bakılanlar dışındakilerin bakım ücreti, bu amaçla kurum bütçesine konulacak ödenekten karşılanacak.

İşitme ve konuşma özürllülerine gerek görüldüğü hallerde tercümanlık yapmak üzere, illerde işaret dili bilen personel görevlendirilecek. Personelin işaret lisanı öğrenmeleri için kurs düzenlenecek.

Özürllülerin araçları için ayrılmış park yerlerine park edenlere, park yasağı ihlalinde öngörülen para cezası, iki kat uygulanacak. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, özürllülerin spor yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere spor tesislerinin özürllülerin kullanımına uygun olmasını sağlamak başta olmak üzere, her türlü çalışmayı yapacak.

Rehabilitate edici tıbbi hizmetlerde kullanılan yardımcı araç ve gereçleri üretmek amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulacak kuruluşların açılış iznini vermeye Sağlık Bakanlığı yetkili olacak.

-EĞİTİM GİDERLERİ BÜTÇEDEN KARŞILANACAK-

Görme, ortopedik, işitme, dil-konuşma, ses bozukluğu, zihinsel ve ruhsal özürllü çocuklardan özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam etmeleri uygun görülenlerin eğitim giderlerinin her yıl bütçe uygulama talimatında belirlenen miktarı, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacak. Bu düzenleme, 1 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe girecek.

Devlet, kalıtsal kan hastalıklarından talasemi ve orak hücreli anemi dahil olmak üzere, bütün kalıtsal kan hastalıklarıyla ve özürllülüğe yol açan diğer kalıtsal hastalıklarla koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında mücadele edecek. Bunun için gerekli ödenek Sağlık Bakanlığı bütçesine konulacak.

Radyo ve televizyonlar, kadınlara, güçsüzlere, özürllülere ve çocuklara karşı şiddeti ve ayrımcılığı teşvik eden yayın yapamayacak. Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi durumunda, velayet yetkisi elinden alınacak. Büyükşehir belediyelerinde özürllülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme ve danışmanlık hizmetlerini vermelerine yönelik olarak özürllü hizmet birimleri oluşturulacak. Görme özürllüler, tanığa gerek olmadan da imzaya dayalı işlem yapabilecek.

-ALTYAPI 7 YIL İÇİNDE HAZIRLANACAK-

Yasaya göre, Özürlüler İdaresi Başkanlığı yeniden yapılandırılacak.

Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın yetkisinde olan "özürlü kimlik kartı hazırlama ve verme yetkisi" valiliklere devredilebilecek. Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel altyapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 7 yıl içinde özürülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilecek. Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özürülerin erişebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alacak. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 7 yıl içinde özürüler için erişilebilir duruma getirilecek.

Motor silindir hacmi 2000 cc'ye kadar dizel araç alan özürüler ÖTV ödeyecek. Ayrıca, özürünün, aracını başka bir özürüye satması halinde satış sırasında ÖTV alınması uygulaması devam edecek.

-ÖĞRETMEN ATAMALARI-

5381 sayılı "Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" da Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlanarak, yürürlüğe girdi. Kanunla, şehit eşi öğretmenler ile zorunlu yer değiştirmeye tabi tutulan kamu personelinin öğretmen eşlerinin atanmalarında hizmet puanı ve sıra esası uygulanmayacağına ilişkin hüküm Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'dan çıkartılıyor. "Öğretmenlerin atandıkları ildeki görev yerleri, görev yeri belirleme kurulunun hizmet puanları ölçüt alınarak yapacağı değerlendirmeye bağlı olarak, il milli eğitim müdürünün önerisine göre valilerce belirlenir" şeklindeki hüküm de yürürlükten kaldırılıyor. Böylece öğretmenlerin atamalarının bakanlık tarafından il, ilçe veya doğrudan eğitim kurumuna yapılmasına imkan sağlanıyor. Bakanlık tarafından il ve ilçe emrine atama yapılması durumunda, öğretmenlerin atandıkları ildeki görev yerleri, hizmet puanları dikkate alınarak, il milli eğitim müdürünün teklifine göre valilerce belirlenecek.

Öğretmenlerin zorunlu atamalarındaki yüzde 5'lik kadro tahsisine ilişkin hükmü de yürürlükten kaldırıyor. Buna göre, yasal izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle görevlerden geçici olarak ayrılma durumunda oluşacak öğretmen ihtiyacının karşılanması ve şehit eşi öğretmenler ile zorunlu yer değiştirme yapılan kamu personelinin öğretmen eşleri herhangi bir sınırlama olmaksızın atanabilecek.

-DİĞER KANUNLAR-

5383 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Moğolistan Hükümeti Arasında Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı Program Koordinasyon Ofisinin Faaliyetine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun", 5384 sayılı "Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının Kuruluş Anlaşmasında Yapılan Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun", 5385 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) İle Moğolistan Maliye ve Ekonomi Bakanlığı Arasında İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun" da Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlanarak, yürürlüğe girdi.